

О. В. Величко,

кандидат економічних наук,

м. Донецьк

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Постановка проблеми. Одним з ключових чинників ефективності та дієвості соціально-економічної політики держави є раціонально побудована і збалансована бюджетна система. Вона забезпечує перерозподіл значних фінансових ресурсів і віднапрямів їх спрямування і способів використання у значній мірі залежить економічний розвиток держави та реальне благополуччя громадян. За відсутності ефективної бюджетної системи економічна політика держави не буде дієвою.

Незважаючи на проведення бюджетної реформи, багато проблем функціонування бюджетної системи залишаються нерозв'язаними. Необхідність внесення змін до нормативно-правових актів в бюджетній сфері, насамперед зумовлена потребою розширення фінансової основи місцевого самоврядування. Необхідним є запровадження нових механізмів міжбюджетних відносин, які повинні передбачати поступове вирівнювання забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць бюджетними коштами при одночасному створенні стимулів для місцевих органів влади і самоврядування до раціоналізації показників місцевих бюджетів та нарощування їх доходної бази.

Бюджетний механізм повинен бути ефективним інструментом мобілізації, розподілу та використання фондів фінансових ресурсів держави і регулювання бюджетної політики. З його допомогою державні і місцеві органи влади повинні вирішувати завдання, сформульовані в основних напрямках фінансової та бюджетної політики (бюджетної резолюції). Зі зміною і формуванням нових завдань, повинен змінюватися і сам бюджетний механізм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів бюджетного забезпечення і розвитку соціальної інфраструктури присвятили свої праці такі вчені, як: Лібанова Е. М., Козак В. Є., Новіков В. М., Прокопа І. В. та багато інших.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження економічної сутності бюджетного механізму а також розробка моделі бюджетного механізму забезпечення розвитку соціальної інфраструктури.

Матеріали та результати дослідження. Бюджетний механізм включає відповідні організаційні та бюджетно-правові елементи, такі як організаційну структуру управління державними фінансами, чинне

бюджетне та податкове законодавство, планування, регулювання, стимулювання і контроль. За допомогою Державного бюджету здійснюється розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів держави. У той же час цей процес має раціональні межі, порушення яких може привести до деформації вартісних показників і нейтралізації дії бюджетного механізму.

В енциклопедії фінансів дається таке визначення бюджетного механізму: „бюджетний механізм – складова частина фінансового механізму, представлена сукупністю видів і форм організації бюджетних відносин, специфічних методів мобілізації та використання бюджетних коштів, принципів планування та фінансування, умов і методів здійснення фінансового контролю” [1]. У колективній праці під редакцією Родіонової В. М., бюджетний механізм розглядається як інструмент державного регулювання економіки, стимулювання виробничих і соціальних процесів [2].

„Бюджетний механізм, на наш погляд, представляє собою комплекс спеціально розроблених державою форм організації бюджетних відносин, а також способів і методів, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між різними сферами суспільної діяльності, галузями економіки і регіонами держави в інтересах задоволення загальнодержавних потреб” [3, с. 32]. Бюджетний механізм має бути орієнтований на результативність використання бюджетних коштів. Основною метою регулювання та стимулювання соціально-економічних процесів є забезпечення темпів ті пропорцій розвитку економіки, а також соціальних гарантій населенню.

Формування бюджетного механізму повинно базуватися на наступних концептуальних положеннях:

– бюджетний механізм є складовою частиною загальної системи управління економікою, займає в ній своє особливе місце;

– бюджетний механізм, з одного боку, об'єктивно зумовлений існуючими бюджетними відносинами, а з іншого, здійснює зворотний вплив на них;

– у міру розвитку економіки, змінюється і вдосконалюється бюджетний механізм, так, що кожному новому періоду відповідають свої особливості механізму;

– зміст бюджетного механізму, його внутрішня структура характеризується комплексом взаємозалежних і взаємодіючих частин, елементів.

Залежно від економічного змісту різних груп

бюджетних відносин в структурі бюджетного механізму можна виділити чотири блоки [3, с. 33]:

- бюджетний процес на всіх стадіях обговорення та затвердження державного та місцевих бюджетів;
- формування законодавчої бази, необхідної для мобілізації фондів грошових ресурсів держави та органів місцевого самоврядування;
- механізм бюджетного забезпечення державних соціальних гарантій юридичних і фізичних осіб через бюджетні норми і нормативи;
- механізм міжбюджетного розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів держави з метою збалансування всієї бюджетної системи України за допомогою бюджетних стимулів.

Кожен блок включає такі елементи:

- блок, де формується бюджетний процес, включає бюджетне планування, розробку показників зведеного бюджету, складання, розгляд і затвердження державного та місцевих бюджетів, організацію виконання і затвердження звіту про виконання державного бюджету;
- блок формування законодавчої бази, включає бюджетне і податкове законодавство, норми і нормативи мобілізації грошових коштів, за допомогою яких здійснюються конкретні види податкових платежів і неподаткових надходжень;
- блоку бюджетного забезпечення грошовими ресурсами, тобто конкретні види бюджетних витрат на утримання апарату управління, дошкільних установ, освіти, охорони здоров'я і т. д.;
- блоку міжбюджетного розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів держави у вигляді субсидій, субвенцій, трансфертів, і дотацій. Всі блоки бюджетного механізму функціонують з допомогою різних методів, тобто прийомів, способів і умов, що визначають обсяг і рух бюджетних ресурсів.

Таким чином, сутність бюджетного механізму управління як економічної категорії проявляється через такі функції: організаційну, планування, розподільчу, регулюючу, стимулюючу, обліково-контрольну.

Способи обчислення бюджетних доходів, порядок внесення платежів, принципи та умови бюджетного фінансування, різного роду санкції представляють собою складові частини бюджетного механізму. Залежно від того, скільки і де вилучається фінансових ресурсів у розпорядження держави, куди і в яких обсягах спрямовуються кошти, формуються можливості розширення суспільного виробництва, підвищення його технічної оснащеності, росту кваліфікації кадрів, поліпшення соціально-економічних умов життя населення.

Конституція України встановлює права громадян на отримання безплатної медичної допомоги, безплатної освіти, участь у культурному житті, які мають бути забезпечені надійними фінансовими джерелами. Звідси виходить, що зобов'язання держави щодо бюджетно-

го забезпечення галузей соціальної інфраструктури повинні бути інституціоналізовані, тобто втілені у спеціальних фінансово-економічних механізмах. Тут можливі такі варіанти:

- встановити мінімальні частки витрат державного бюджету і місцевих бюджетів, що виділяються на охорону здоров'я, освіту та культуру;
- ввести цільові податки на фінансування охорони здоров'я, освіти, культури чи виділити в рамках існуючих податків певні частки податкових надходжень, які цільовим чином направляються на фінансування охорони здоров'я, освіти, культури.

Світовий досвід у сфері цільового фінансування державою соціальної сфери свідчить про існування декількох видів субсидування. До них можна віднести:

- створення Державних (Національних) фондів у галузі науки, освіти та культури як координаційних центрів розвитку цих галузей, а також буферних неурядових організацій – рад з освіти, науки, культури та мистецтва;
- встановити мінімальні нормативи витрат держави на соціально-культурну сферу, обчислені чи у грошовому вираженні на душу населення, чи як частки ВВП у цілому на відповідні сфери;
- поширити перелік тих видів соціальної інфраструктури, які включаються в поняття „захищені статті бюджету” – витратні статті, що фінансуються в першу чергу.

Перший та останній варіанти є менш реалістичними. Щодо державних нормативів, які характеризують гарантований мінімум витрат на соціально-культурну сферу, то їх можна визначати в такий спосіб:

1) витрати держави на надання певного набору медичних, освітніх, культурно-дозвільних послуг у розрахунку на душу населення; при цьому має бути встановлений перелік, кількісні та якісні характеристики послуг населенню, тобто мінімальний соціальний стандарт споживання послуг соціальної сфери;

2) витрати на утримання мережі соціально-культурних установ; при цьому необхідно нормувати витрати щодо окремих статей витрат установ соціальної інфраструктури різних видів (заробітна плата, придбання медикаментів, оплата комунальних послуг тощо).

Якщо виходити з того, що державні нормативи, які визначають гарантований мінімум витрат на соціально-культурну сферу в розрахунку на душу населення, повинні забезпечувати для всіх громадян рівні права в отриманні певного набору медичних, освітніх і культурних послуг, то значення таких нормативів мають бути однаковими для мешканців різних регіонів. Але тоді постає проблема покриття різниці між фактичними та нормативними витратами у багатьох регіонах. Тим з них, де фактичні витрати виявляються нижчими від нормативних, доведеться збільшувати бюджетні витрати і, отже, субвенції з державного бю-

джету. Там же, де фактичні затрати виявляються вищими від нормативних, введення таких нормативів мало чим допоможе.

Як засвідчують дані табл. 1, до 2008 року інвестиції у соціальну інфраструктуру мали стійку тенденцію до збільшення (з 3679,9 млн грн – у 2004 р. до 9906,5 млн грн – у 2008 р.).

У разі, коли за основу для визначення нормативів береться нормування витрат на утримання мережі соціально-культурних установ, доведеться зіткнутися з проблемою „ножиць” між фактичними розмірами бюджетного фінансування соціальної інфраструктури та тими величинами, які будуть потрібні, якщо встановлювати певні обґрунтовані нормативи.

Розраховувати на серйозне зростання бюджетних асигнувань до соціальної інфраструктури можна лише за умови зростання бюджетних доходів. Тому нормування витрат на утримання соціально-культурних установ має реальну перспективу тільки після виходу України з економічної кризи.

Якщо рішення уряду про розробку нормативів витрат на медичне обслуговування, освіту, культуру виконуватиметься, то найімовірніше чекати встановлення нормативів. Навіть таке рішення слугуватиме стабілізації фінансування соціальної інфраструктури, якщо встановлення нормативів означатиме, що державна влада бере на себе зобов'язання виділяти регіонам субвенції, достатні для покриття нормативних витрат.

Суть дії бюджетного забезпечення як одного з основних методів бюджетного механізму полягає у плануванні, прогнозуванні та розрахунку бюджетних показників фінансування соціальної інфраструктури на основі бюджетних норм і нормативів з урахуванням

інтересів держави, регіонів, територій та ефективного розподілу фінансових ресурсів.

Державному казначейству надано можливість за погодженням з Міністерством фінансів України залучати на поворотній основі кошти єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та для надання середньострокових позик місцевим бюджетам.

Модель бюджетного механізму забезпечення розвитку соціальної інфраструктури можна представити у вигляді схеми (рис. 1).

Впродовж останніх років фінансування соціальної інфраструктури залишалось основним пріоритетом спрямування державних видатків. У 1994 – 2008 рр. питома вага видатків на соціально-культурні заходи зростала прискореними темпами з 29,9 % до 60 % сукупних видатків зведеного бюджету (табл. 2).

Виходячи з результатів порівняльного аналізу обсягів і структури видатків зведеного бюджету України, показаних у таблиці 2, можна зробити висновки, що розглядаючи проблему бюджетного забезпечення соціальної інфраструктури, важливо встановити співвідношення між витратами на соціальні цілі та на народне господарство (економічну діяльність).

Спрямування коштів на народне господарство створює передумови для зростання ВВП і тим самим, з одного боку, збільшує можливості бюджету у фінансуванні соціальних установ, а з іншого – зменшує напругу на бюджет, оскільки зменшує потребу в самій соціальному захисту. Таким чином, бюджет починає грати роль не тільки простого перерозподільного фактору, але і засобом для макроекономічних зрушень у суспільстві. Тобто, розв'язання проблем в соціальній

Таблиця 1

Динаміка і структура інвестицій в соціальну інфраструктуру

Роки	Освіта		Охорона здоров'я		Діяльність у сфери культури та спорту		Разом	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2004	953,1	1,26	1472,2	1,94	1254,6	1,66	3679,9	4,9
2005	870,2	0,93	1296,5	1,39	1195,0	1,29	3361,7	3,6
2006	1163,4	0,93	1835,2	1,47	2014,0	1,61	5012,6	4,0
2007	1651,4	0,88	2518,1	1,34	2893,3	1,54	7063,2	3,8
2008	2321,7	1,00	3530,6	1,51	4054,2	1,74	9906,5	4,3
2009	1484,3	0,98	1931,6	1,27	3642,4	2,40	7058,3	4,7
2010	1872,5	1,09	2573,9	1,5	3319,7	1,94	7766,1	4,5

Див.: Інвестиції в основний капітал за видами діяльності: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

Рис. 1. Модель бюджетного механізму забезпечення розвитку соціальної інфраструктури [4, с. 85]

сфері передбачається здійснювати насамперед шляхом створення умов для інвестицій та підприємницької активності, можливостей для самореалізації особистого потенціалу кожного громадянина.

Важливою проблемою реалізації соціальних програм у бюджетному процесі України є неефективність використання коштів. На думку А. Кривоноса, значна частина відповідних коштів спрямовується на забезпечення функціонування системи відповідних фондів та установ (адміністрування) і не доходить до безпосередніх адресатів соціальної допомоги – українських

громадян. З ним згодний і С. Панцир, який зазначає, що фактична частка витрат на адміністрування соціальних програм становить до 90%, тобто соціальна політика продовжує працювати на адміністративний апарат, а не на тих, хто потребує захисту [5].

Важливим напрямом удосконалення бюджетного механізму фінансування соціальної інфраструктури є забезпечення в межах розвитку програмно-цільового методу ефективного управління видатками, що мають перспективний характер, зокрема, в частині планування, моніторингу, контролю і звітності. Ключовими за-

вданнями, які стоять перед урядовцями і науковцями у цій сфері, є визначення пріоритетів витрачання бюджетних коштів, подолання циклічності та неритмічності у використанні бюджетних коштів, запровадження оцінки впливу фінансової політики на економічне зростання та реалізацію соціальних пріоритетів.

Зберігаючи роль держави в підтримці соціально-культурної сфери, необхідно переглянути принципи та пріоритети бюджетного фінансування цих галузей. Існуючі пільгові програми не виконують функцій раціоналізації та підвищення ефективності державних витрат. Головний недолік в існуючих програмах – немає критеріїв, за якими належить приймати рішення у разі їх недофінансування. Необхідним є перехід до функціонально-цільового принципу побудови соціальних програм на державному і регіональному рівнях.

В Україні останнім часом на макрофінансовому рівні почало розвиватися бюджетування – управлінська фінансова технологія, яка передбачає формування бюджетних витратків відповідно до чітко визначених довгострокових та середньострокових пріоритетів розвитку країни. Сьогодні найбільш прогресивною й ефек-

тивною його формою є програмно-цільове бюджетування.

Однак донедавна в країні у процесі формування бюджетів застосовувався постатейний (або традиційний) метод, при якому видатки плануються на короткострокову перспективу – один рік, а основна увага зосереджується на поточних видатках і адміністративних потребах, які, як правило визначаються з використанням норм та нормативів. На відміну від нього програмно-цільове бюджетування ґрунтується на стратегічно раціональному управлінні коштами, спрямованому на вирішення соціально-економічних проблем, які стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку, та дозволяє встановлювати безпосередній взаємозв'язок між витраченими фінансовими ресурсами і отриманими результатами.

Запровадження програмно-цільового бюджетування не вимагає цілковитої відмови від кошторисної основи бюджетного планування, оскільки остання за своїм змістом не суперечить концепції його застосування, а є лише певною процедурою здійснення видатків.

Таблиця 2

Питома вага видатків зведеного бюджету України на соціальну сферу, економічну діяльність та державне управління

Роки	Освіта	Наука	Охорона здоров'я	Соціальний захист	Економічна діяльність	Державне управління
1994	10,2	1,1	7,7	10,9	26,9	1,3
1999	13,6	0,8	10,9	11,9	17,5	4,3
2000	14,9	1,5	10,7	13,0	14,2	8,9
2001	17,2	1,4	11,2	15,0	13,1	6,7
2002	20,3	0,9	12,5	21,0	11,9	14,2
2003	19,8	0,8	12,8	17,1	16,1	13,2
2004	17,9	1,5	11,9	18,8	19,1	8,1
2005	18,9	1,4	10,9	28,2	13,6	7,8
2006	19,3	1,4	11,3	23,6	15,6	8,6
2007	19,6	1,4	11,8	21,4	17,9	10,7
2008	19,7	1,4	10,8	23,9	16,6	9,9
2009	21,7	1,5	11,8	25,6	12,9	10,7
2010	21,1	1,5	11,8	27,6	11,6	11,8

Джерело: за даними Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

У цьому аспекті доцільно протиставляти програмно-цільове бюджетування і постатейний метод здійснення бюджетних видатків (останній ще називають функціональним). Якщо бюджетування є спеціально розробленим механізмом управління фінансовими ресурсами для досягнення соціально значущих цілей або вирішення пріоритетних проблем за обмежений період часу, то вказаний метод являє собою стандартизовані процедури здійснення видатків [6, с. 15].

Фінансовим забезпеченням видаткової частини є доходи бюджету. На даному етапі залишається проблема мобілізації коштів до бюджету для виконання державою своїх зобов'язань та функцій. Характерними для останніх п'яти років були втрата одних джерел фінансування, і у зв'язку з цим, – пошук інших, які б відповідали новій системі господарювання. Протягом 2009 року в Україні зберігалася нестабільна макроекономічна ситуація, спричинена наслідками фінансово-економічної кризи, яка вплинула на виконання дохідної частини зведеного бюджету на рівні 88,8% річного плану (порівняно з 97,3% у 2008 році).

За даними Державної податкової адміністрації станом на 1 лютого 2010 року заборгованість з відшкодування ПДВ становила 20 млрд. грн. На думку А. Кінаха, подібна ситуація блокує інвестиційну діяльність підприємств. Дана ситуація відбувається з податком, який є по суті бюджетоутворюючим. Можна побачити, що спостерігається стійка тенденція до зростання питомої ваги ПДВ у доходній частині бюджету. Практично 60% бюджету формується за рахунок даного податку. Якщо держава дозволяє собі настільки вільно виконувати власні зобов'язання з даного податку, то зрозуміло, що це загрожує стабільності бюджетної системи. Тому, в прогнозних показниках на 2013 і

2014 роки, уряд знижує питому вагу даного податку (див. табл. 3).

5 квітня 2012 року КМУ було схвалено Прогноз Державного бюджету на 2013 і 2014 роки. Метою Прогнозу є запровадження дієвого механізму управління бюджетним процесом як складової частини системи управління державними фінансами, встановлення взаємозв'язку між стратегічними цілями розвитку держави та можливостями бюджету у середньостроковій перспективі, забезпечення прозорості, передбачуваності та послідовності бюджетної політики.

Основними завданнями Прогнозу є:

- підвищення результативності та ефективності здійснення бюджетних видатків;
- посилення бюджетної дисципліни та контролю за витратами бюджету;
- забезпечення фінансування інвестиційних проєктів (програм) строком реалізації більше одного року;
- зниження впливу політичного фактора на формування бюджетних пріоритетів.

На середньострокову перспективу основними завданнями державного бюджету є:

- забезпечення справедливої, стабільної, спрямованої на забезпечення фіскальної достатності системи оподаткування як фактора активізації підприємницького потенціалу та зниження частки тіньової економіки;
- покращення добробуту та якості життя населення шляхом економічно обґрунтованого підвищення державних соціальних стандартів та гарантій, удосконалення системи надання пільг і допомоги;
- зниження рівня дефіциту державного бюджету та частки державного боргу у валовому внутрішньому продукті;
- підтримка структурних реформ у реальному

Таблиця 3

Роль ПДВ у формуванні дохідної частини Державного бюджету України (млрд. гривень)

Найменування показника	2003	2005	2007	2008	2009	2010	2013	2014
							прогноз	
Податкові надходження	34,4	73,2	115,4	170,9	178,7	203,0	331,5	341,8
Податок на додану вартість	13,7	33,7	65,1	98,6	94,8	119,0	175,0	174,2
Частка ПДВ у податкових надходженнях, %	39,8	46,0	56,4	57,7	53,0	58,6	52,7	50,9

Джерело: прогноз Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р.

секторі економіки і соціальній сфері та залучення інвестицій в економіку;

– зниження адміністративного та регуляторного тиску на бізнес;

– підтримка економічного зростання регіонів, зміцнення фінансово-економічної самостійності місцевих бюджетів;

– поліпшення фінансових показників діяльності державних підприємств;

– підвищення ефективності управління бюджетними коштами шляхом удосконалення та розширення сфери застосування програмно-цільового методу та подальшої оптимізації бюджетних програм.

Прогноз включає індикативні прогностичні показники зведеного та державного бюджетів за основними видами доходів, фінансування, видатків і кредитування, державного боргу та гарантованого державою боргу, взаємовідносин державного та місцевих бюджетів, а також за бюджетними програмами, які забезпечують протягом кількох років виконання інвестиційних програм (проектів).

Прогнозом визначається частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через зведений бюджет на рівні 29,3 відсотка у 2013 році і 28,2 відсотка у 2014 році.

Посилення ролі державного фінансового контролю за повнотою надходження і цільовим характером витрат бюджетних коштів передбачає введення порядку обов'язкової публікації звітів про виконання бюджетів усіх рівнів і забезпечення відкритості процедур розміщення державних замовлень. Для реалізації поставленої задачі продовжиться розвиток органів Державного казначейства і контрольно-ревізійної служби України.

Казначейська система виконання бюджету, наприклад, у Франції знаходиться в процесі глибоких інституційних перетворень. Новий Органічний закон „Про державний бюджет” від 01.08.2001 р. був введений в дію 1 січня 2006 р. Такий довгий період часу від ухвалення до введення закону в дію пояснюється необхідністю ретельної підготовки до проведення найглибшої реформи бюджетного процесу за весь післявоєнний період.

Новим законом передбачається здійснити рішення триєдиної мети:

– переорієнтувати бюджетний процес на досягнення конкретних результатів за допомогою реалізації загальнонаціональних цільових програм;

– кардинально поліпшити ступінь транспарентності бюджету і підсилити ступінь парламентського контролю за процесом його виконання;

Таблиця 4

Індикативні прогностичні показники видатків зведеного бюджету за функціональним призначенням на 2013 і 2014 роки (млрд грн)

Найменування показника	2013 рік	2014 рік
Загальний обсяг видатків та надання кредитів	512,9	545,9
Загальнодержавні функції	28,9	32,4
у тому числі резервний фонд	1,5	1,5
Оборона	19,1	19,9
Громадський порядок, безпека та судова влада	39,6	42,3
Економічна діяльність	63,1	70,2
Охорона навколишнього природного середовища	5,6	6,9
Охорона здоров'я	60,8	65,8
Духовний та фізичний розвиток	16,6	18,2
Освіта	106,2	113,2
Соціальний захист та соціальне забезпечення	125	125
у тому числі		
Пенсійний фонд України	58	57,2
Обслуговування боргу	35,1	38,3
Державний фонд регіонального розвитку	3,4	3,5

Джерело: прогноз Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 318

– підвищити роль і місце бюджету в економічному житті країни [7, с. 148].

Бюджетний механізм управління видатковою частиною бюджету є дієвим механізмом, засобом впливу на економічне зростання і підвищення інвестиційної активності. Аналогічним засобом, який може стимулювати або гальмувати інвестиційну діяльність, є посилення або послаблення фіскальної політики. Поглиблення економічної кризи в Україні, яке спостерігалось протягом останніх років, прагнення урядів, які постійно змінюються, подолати її шляхом дерегуляції і лібералізації економічних відносин, посилення податкового тиску свідчить про відсутність у державі дієвих ринкових механізмів, спрямованих на вихід з кризи і поштовхування економічного розвитку.

Висновки і рекомендації. Розвиток соціально-економічних процесів, реформування бюджетної системи вимагає удосконалення бюджетного механізму управління економікою. Таке удосконалення можливе за наступних умов:

– перегляду напрямів бюджетної і податкової політики (бюджетної резолюції), приведення її у відповідність до економічних можливостей і стратегічних цілей суспільства. Якщо Україна формально проголосила соціально-орієнтовану ринкову економіку і європейську модель, то урівень перерозподілу ВВП через бюджет в Європейських країнах становить 40 – 45%;

– необхідно питому вагу витрат на державне управління понизити в два рази по відношенню до витрат на економічну діяльність, так як в 2010 році ці витрати зрівнялися. При збереженні такої ситуації очікувати економічного зростання в найближчі роки просто неможливо;

– формування державних соціальних стандартів та гарантій на підставі базового державного соціального стандарту з урахуванням індексу споживчих цін та стану розвитку економіки. Базовий державний соціальний стандарт визначатиметься на основі нових натуральних наборів, схвалених науково-громадською експертизою за участю соціальних партнерів. Такий підхід дасть можливість забезпечити обґрунтоване підвищення усіх державних соціальних стандартів та гарантій.

Література

1. **Енциклопедія** финансов / Под ред. М. Г. Назарова. – М.: Финстатинформ, 1995. – 785 с. 2. **Финансы** / В. М. Родионова, Ю. Я. Вавилов, Л. И. Гончаренко и др.; Под ред. В. М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 400 с. 3. **Величко А. В.**

Бюджетный механизм инвестирования социальной инфраструктуры: [Текст]: монография / А. В. Величко. – К.: Институт экономики НАН Украины, 1998. – 252 с.

4. **Актуальні** аспекти розвитку освіти в Україні: економіка, професійна підготовка, дистанційне навчання [Текст]: монографія / Л. Л. Ляхоцька, О. В. Величко, О. М. Гедиш [та ін.] / за заг. ред. В. В. Олійника, - К.: Університет менеджменту освіти НАПН України; Донецьк: Світ книги, 2012. – 185 с. 5. **Бюджетний процес 2003**: проблема політичного консенсусу для соціально-економічного розвитку. Виступи учасників круглого столу [Текст] // Часопис Парламенту. – 2002. – №3. – С. 22 – 25. 6. **Фролов С. М.** Бюджетний менеджмент і проблеми розвитку прикордонних територій: [монографія] / С. М. Фролов. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 317 с. 7. **Рудешко В. В.** Зарубіжний досвід ведення бухгалтерського обліку виконання бюджету / В. В. Рудешко // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 146 – 150.

Величко О. В. Бюджетний механізм забезпечення розвитку соціальної інфраструктури

У статті розглянуто модель бюджетного механізму забезпечення розвитку соціальної інфраструктури та визначено пріоритетні завдання у напрямі бюджетного фінансування соціальної сфери.

Ключові слова: бюджетний механізм, бюджетний процес, соціальна інфраструктура, бюджетні норми і нормативи, бюджетні ресурси, бюджетні видатки.

Величко А. В. Бюджетный механизм обеспечения развития социальной инфраструктуры

В статье рассмотрена модель бюджетного механизма обеспечения развития социальной инфраструктуры и определены приоритетные задачи и направления бюджетного финансирования социальной сферы.

Ключевые слова: бюджетный механизм, бюджетный процесс, социальная инфраструктура, бюджетные нормы и нормативы, бюджетные ресурсы, бюджетные расходы.

Velichko A. V. Budgetary Mechanism for the Development of Social Infrastructure

In the paper the model of budgetary mechanism for the development of social infrastructure and set priorities and direction of the budget financing of the social sphere.

Key words: budgetary framework, the budget process, social infrastructure, budgetary rules and regulations, budgetary resources, budgetary expenditures.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2013

Прийнято до друку 20.02.2013